

Bij het afnemen van verhoren was de *Sicherheitspolizei* aan strikte voorschriften gebonden: in beginsel mochten arrestanten niet mishandeld worden; werd in bepaalde gevallen, niet teneinde een bekentenis te krijgen maar om mededaders op het spoor te komen, het uitoefenen van extra-druk noodzakelijk geacht (men noemde dat: '*verschärfte Vernehmung*'), dan moest verlof tot zodanig verscherpt verhoor gemotiveerd, per brief of per telex, aangevraagd worden bij het *Reichssicherheitshauptamt*, en had het *RSHA* dat verlof verleend, dan mochten aan de gevangene met een bamboestok of met een gummiknuppel louter slagen op het zitvlak toegediend worden, niet meer dan 25, waardoor evenwel zijn gezondheid geen ernstige schade mocht lijden.

Eind '43 werd het *RSHA* uitgeschakeld: de bevoegdheid, een verscherpt verhoor toe te staan, werd toen, aldus Harster, bij de chefs van de *Aussenstellen der Sicherheitspolizei und des SD* en bij de *Abteilungs- en Referatsleiter* in Den Haag gelegd, maar de regels voor de uitvoering bleven dezelfde. Er werden toen volgens Harster ook '*leichtere Formen*' van het verscherpt verhoor toegestaan, zoals '*Vernehmung zur Nachtzeit*', '*vorübergehende Unterbringung in einer Dunkelzelle*' en '*Dauervernehmung*'.¹

Haase (Groningen) beweerde na de oorlog dat door de *Befehlshaber der Sicherheitspolizei und des SD* '*wiederholt*' gevegd werd dat men zich aan die voorschriften zou houden.² Harster zelf hield in '48 vol dat tijdens zijn diensttijd in Nederland (van juli '40 tot september '43) door het *RSHA* niet meer dan '*etwa ein Dutzend Anträge auf verschärfte Vernehmung*' ingewilligd was.³ Ten aanzien van de *Dauervernehmung* beweerde Schreieder dat ze op *zijn* voorstel (hij was, zei hij, een tegenstander van het verscherpt verhoor) niet eind '43, zoals Harster gesteld had, maar eind '41 ingevoerd was, voorts dat bij zulk een langdurig verhoor geen schijnwerpers gebruikt mochten worden en dat de ondervraagde behoorlijk moest worden behandeld, en tenslotte dat het verhoor gedurende drie dagen en twee nachten (bij elkaar ca. 60 uur) volgehouden mocht worden – was verlenging nodig, dan moest de *Befehlshaber der Sicherheitspolizei und des SD* daartoe persoonlijk verlof geven.⁴

Wij achten het aannemelijk dat er inderdaad voorschriften bestaan hebben als in het voorafgaande genoemd. Elk politiekorps bezit dergelijke voor-

¹ W. Harster: '*Meine Tätigkeit als Befehlshaber der Sicherheitspolizei und des SD*' (okt. 1948), p. 14 (Doc I-639, a-7). ² PRA-Groningen: p.v. B. G. Haase (1947), p. 12 (Doc I-612, c-5). ³ PRA-Den Haag: p.v. W. Harster (8 okt. 1948), p. 77 (Doc I-639, a-1). ⁴ J. Schreieder: '*Das Englandspiel*' (maart 1949), *Enq.*, dl. IV b, p. 43.